

bármilyen irracionális is – a másik embert, a másik énjét.

Stan egész észjárása, amely a regényt mozgó vaslogika, ezzel a befejező nyilatkozattal másik szférába emelkedik: ésszerűtlenségétől humanizálódik. Nem az igazság, hanem a másik ember lesz fontossá. Ezzel nyomatékot kap Stan egész idő alatt folytatott agytornája, amelyik a hiábavalóságon túl is tartogat elfogadható gesztust: a nem önmagáért való, a másikat szolgáló tettet. Parányi mozzanat ez, mégis arra mutat, hogy Bárdos képesnek hiszi az embert új közösségek, más elviségen alapuló összetartozástudat megteremtésére.

Bárdos Pál regénye közel két éve jelent meg. Eörsi István méltató sorain kívül alig is figyelt föl rá az irodalmi közvélemény. Mentegetésül mondhatnám, hogy a politikai események eltakarják. Mondhatnám – s ez már mentegetés sem lehet –, hogy ezen a regényen is betelt a fátum: zsidóügynek vélve sokan el se olvasták, akik meg így vették kezükbe, csalódtak: hogyan lehetne feltételezni, hogy bárki lehet zsidó, bárkiből lehet Mengele? De azt is főlemlíthetem, hogy bizonyos szerzőket aranytojáshozó tyúkként ünnepel a kritikusok zárt köre, bármi kerüljön is ki a fészükéből, másokról pedig akkor sem vesz tudomást, ha gyémántot költenek is ki. Bárdos ez utóbbiakhoz tartozik: 1975-ben kiadott életrajzi regénye – *Az első évtized* – alig észrevéve szívárgott el. A *Stan és Pan* az utóbbi évek egyik legerősebb gondolati töltésű magyar regénye. Érdemül sorolhatjuk azt is, hogy bár elvont filozófiai kérdéseket boncol, előadásmódja nagyon is egyszerű, modorában alig is különbözik a frontregényektől vagy az oly népszerű különítményes sztoriktól. Ha volt mintája

egyáltalán, úgy Beckett *Godot*-jával tart rokonságot, a létélményt ő is bohóctréfákkal közvetíti. Jóllehet személyes élményei, sorstudata a zsidóüldözötésekből táplálkozik, nem marad meg ezen a körön belül. Mint minden értékes író, úgy ő is saját tapasztalatai, saját sorstudata modell voltához jut el: egyetemesebb közlendői vannak annál, sem hogy azokat csak egy szűkebb csoport élményének, sorsának láthatnánk. Amit korábbi regényeiben is tapasztalhattunk, az elvont fejtegetésekhez való vonzódás – az most természetes nyíltsággal valósul meg. Nem ürügyet keres a helyzetekben az eszmefuttatások számára, s nem is didaktikus betétek az általánosító eszmefuttatások, hanem helyzet, jellem, cselekmény nyilvánvaló összefüggésének eredményei. Keserű fintora a történelemnek – de e regény történetének mindenképp – hogy a politikai változások következtében napvilágra került múltbeli tények is (gulág, Sztálin–Ribbentrop egyezmény) és a bekövetkezett események is (nemzeti ellentétek kirobbanása, vallási harcoké, a nagyhatalmak alkudozásai, a kommunista pártok összeomlása) igazolják Stan gondolatmenetét. Nem az író akarom ezek főlemlégetésével próféta-színben feltüntetni, de nem árt észrevennünk, hogy a végig gondolt gondolat nemcsak utólag keletkezett művekben, hanem már az események előttiekben tudott számolni az ideológia válságával.

Batsányi kétszáz évvel ezelőtt Párizsra mutatott, hogy elnyomók és elnyomottak számára jövőképet adjon. Bárdos Pál Auschwitzra mutat, ahol üldözöttek vagy üldözőnek lenni egyként gyalázat. Ülünk a vonaton: két héber, két katona, két megfigyelő. Hová érkezünk és milyen minőségben?

Farkas István / KARMEL-HEGY

Megszokott hétvégi kép: vége a munkának – eljött a „rózsanyílás” ideje... „Varda!” „Varda!” hangzik a kiáltás. „Varda!” „Varda!” A gépeket leállították, az osztályozóhengerek nem rázkódnak többé, hogy különböző nagyságú likaikon át kihullajtsák a beléjük omló kódarabokat, zúzalékot. A csillék a sín pályák végén lefékezve vesztegelnek, a vastag füles gumikosarak, kapák, kis- és nagykalapácsok, fűrők szép rendben elraktározva pihennek... Mindenki kapaszkodik fölfele a teherautókra: húsz főnyi kibuci csoportunk a jaguri kocsikra, a „magán” kőfejtők – zsidók, arabok – arra a kettőre, amelyik az ellenkező irányba, Haifa felé tart. „Varda!” „Varda!” A raktárnokok sürgetik az embereket a felszállásra. „Jalla, ja sabbáb!” – kiáltja az öreg arab vízfordóember is. Mindjárt kezdődik

a „varda” – a nyíló „rózsa”, azaz a robbantás... Már fönny kucorgunk az autók ládájában, izzadunk, de fájós izmainkat ellazítva, élvezzük a szellőt, és örülünk a hétvégének. Minden szem hátratekint: lessük a hétvégi látványosságot, ingyen szórakozást.

A kőfejtés karéját a hét elején elkezdi fúrni a fűrösök, hat napon át egyre hosszabb fűrőrudazattal egyre csak fúrnak, végig a bánya szegélyén. A lyukakban aztán a lőmesterek pénteken elhelyezik a robbanótölteteket.

A teherautók zötykölődve, lassan távolodnak: a göröngyös út miatt is, de azért is, mert mindenki látni akarja a „rózsát”: ez a látvány jár, jussa mindenkinek.

Amikor már annyira vagyunk, hogy szemünk

az egész képet befogja: a Karmel lábának kopár, elefántszerű kősziklái és az alacsony, enyhén emelkedő hegyoldalból kihaló kőbánya széles, sárgálló „dinnyeszéletét”, akkor egyszerre csak felmordul a hegy, tompa dörrenés-dübörgés hangzik fel: a kőfejtés sárga karéja fölött a szürke sziklaszegély véges-végig fölemelkedik. De nem is nagyon, csak annyira mintha a hegyoldal széttárná karját, megvonná vállát a tehetetlenség vagy az értetlenség ékesen szóló gesztusaként. Mintha a lomha, békés hegyoldal rezignáltan azt mondaná: „Tudom is én, mért teszik ezt velem”. És szürke karjait leejti... A töredezett kőszegély leomlik... Majd néhány másodperc múlva sárgásszürke porfelhő, kévealakzatban, sebes szökelléssel emelkedik fel, karéjban, a kőbánya fölé, ahol hirtelen lefékeződik, a vége bodrosan szétterül.

– Kinyílt a rózsá!... Varda! Varda! – kiáltják az arabok is, zsidók is az arabból átvett szót, nevetgélve. Mindenki örül, elégedett: megvolt az apró öröm, ingyen élmény, kielégülés. Enélkül nem volna teljes a hét. Ez a pont a heti mondat végén. Immár mehet mindenki, jóleső-fáradtan, megkönnyebbülve haza, zuhany alá, asztalhoz, majd ágyba, ölbe, álomba.

Haifától délkeleti irányban húzódik a Karmel-hegy vonulata, tetején tölgyesek, fenyvesek, csak a hegy lába kopár. Az innenső, északi, keleti oldalon terül el a Jezreél völgye. A Szolél Bone szövetkezet kőbányája Neserben van, Haifától négy és fél kilométerre. Innen közkeletű neve: Négyéfeles Kőbánya, azaz Mahcévát Árbá va Héci, arabul Mahdszar Árbá u Nussz. Onnan tovább, Haifától tizenkét kilométer távolságban, a Karmel vonulatának közepe táján: otthonunk, Mesek Jagur. Modern épületei, számos bungalója és sok-sok sátrának gombamezeje a hegy lábára kúszik fel. Előtte, a völgyben dúsan termő földjei. A hegytetőn: Iszfijje, a baráti drúzok faluja. Jagur velem egyidős: húsztendeje alapították, 1921-ben, Oroszországból, az első világháború előtt bevándorolt zsidók.

Ez a hétvége mégsem olyan, mint a többi: ezen a decemberi napon, hajnalban, munkába menet hallottuk hosszú idő óta az első jó hírt. A nagy hodály étkezőterem sarkában, ahol Jozske gubbasztott, fülét rátapasztva a készülékre. Mesek Jagurban hónapok óta így kezdődik számunkra minden munkanap. A jó ötvenes Jozske, aki alapító tag, reggel ötkor már ott kuporog a rádiónál: Moszkvát füleli, hogy a legfrissebb fejleményekről tájékoztathassa a fiatalabb lengyel, litván kibucnyikokat. Körülötte szorongunk mi, kőbányások, fakult, szürke vászon munkaruhában, vászon kalap-sapkában, moccanás nélkül. Néma, szürke betonszoborcsoport.

A mai reggelen kétszer annyian tömörültünk a sarokba: amióta a moszkvai csata dúl, a reggeli hallgatóság száma egyre nő. A figyelem pattanásig feszült. A céna hamar elfogy. – Ssss!... – püsszegik türelmetlenül többször is a szélen állók a terem közepe felé, ahol két-három rövid, kék vászonnadrágos, mellyes konyháslány zörög: a külső munkára menő kőbányások reggelijét gurigatják elő kis találóasztalkákon. Jozske végre-valahára elemeli a fülét a készüléktől, hátradől székében. Megvakarja rövidre nyírt őszes szőke haját. – *Nú, zug son epsz! Vúsz iz geséjn?* – rivall rá jiddisül idegesen a Lucifer-képű Ávrám, hogy mondjon már valamit, mi történt? Jozske barázdált arcáról letörlődik a feszültség, lapátmancsával elégedetten simogatja képzeletbeli szakállát. – Visszafoglalták Mozsajszykot – mondja csöndesen. A közlés szenzációként hat. A munkáshadból kiszakadó megkönnyebbült sóhajtás végigmorajlik a termen. – Tökös legények az oroszok! – rázza meg ökölbe szorított kezét a hórihorgas Zevulun. Hogyne, hiszen eddig csak is német előrenyomulásról lehetett hallani, és Afrikában sem mennek jól a dolgok. Helységnevek röpködnek: Kalinyin, Klin, Volokalamszk...

Haifa többretegű „tortaváros” a Karmel-hegyen. A torta legalja a kikötő és a tengerpart: dokkok, raktárak, vámépületek, javítóműhelyek. A lapályos parti rész lüktető ere a széles, hosszú Kingsway: üzletek, bankok, kávéházak, éttermek, mulatók, szállodák több nemzetiségű szövedéke. Pénzváltók, utcára kitett kicsiny asztalkák mögött... Följebb, a hegy lábánál, az arabok lakta Óváros. Tekervényes, szűk utcák, öt-, hat-, hétemeletes, málló vakolatú házak, az ablakok közt száradni kiakasztott színes ruhák. A macskaköveken gyümölcshéj, szemét; az utcákon trécselő vagy fejükön kosarat, kannát vivő asszonyok, nyüzsgő, pendelyes, mezítlás gyerekhad. Kóbor kutyák, macskák. Mészárszékek, gyümölcсарудák, dohányboltok... Az autóbusz nyögve kapaszkodik fölfelé a Stanton Street hajtűkanyarain... Nyitott falú kávéházból, rádióhang, vinyogó női énekesző szárnyal, pengetett húros és nyekergő fúvós kísérettel. A házak fala harsogón veri vissza a panaszos éneket. A kávéház körül fűszer, meleg olaj, ánizsos kávé, rothadó szemét meg kesernyés illatú dohányfüst fanyar-édeskés-csípős szagegyvelege leng. Bent nagy szőnyegen, bokáig érő, sok redőjű, sötét posztó *galabijjékben* elheverő férfiak, fejükön kis vászonsapka vagy kockás kendő, a *kefijje*. A férfikaréj közepén csöndesen bugyborékoló nargile: S-alakúan szétterülő gumicsővel mint stilizált polip karjai, szopókás végük a komoran egykedvű férfiak szájában: szállítják a vízben lehűtött hasisos dohányfűstöt. Résnyire nyitott szemek mögött az elandalított agyakban fel-felizzanak a fenyegető indulatok. Kábult férfiszemek izgatot-

tan tágulnak ki valahányszor színes álomképeiket megszakítja egy, az utcán fölfelé kaptató, *valóságos* meztelen láb – rövidnadrágos női vagy fiúláb látványa. Halk sóhajok, rövid kiáltások röppennek fel a szopókák mögül. – Ezek a zsidók mind fölfedik a féltetűket!... – Vágyódó, vérgőzös szavak buknak ki az ajkakon, párzást idéznek meg csonkítást... Kövérkés, olajbarna arcú tulaj – haja, szeme, szemöldöke mintha faszénnel volna meg-rajzolva. Pult mögött ül, magas állványon nyugvó üvegtölcsérek alatt, melyekben különböző színű „gazozok”, szénsavas üdítőitalok várnak csapolásra. Légycsapóval lustán hajtja a legyeket. A mennyezeten lomhán forog egy széles szárnyú ventilátor. Hátul, kicsiny konyhasufniban állandóan fő a kávé, és olajban sül a fűszeres, csípős *felé*.

A hegyoldal derekán a modern, forgalmas, zsidók lakta felsőváros, a Hadar ha-Karmel. Sűrű autóbuszforgalom. Áruházak, zsúfolt üzletek, éttermek, mozik, kávéházak, széles utcák. A házak zöme termésköböl épült, négy-, hat-, nyolcemeletesen merednek az ég felé, levegősen, többnyire távol egymástól. Mint Tel Avivban, a házak között itt is sok a mérgező növény: bukszusok, tujafák, tamariszkuszok. És a szépséges Perzsakert, ha-Ganim ha-Parszim, amely glédában álló, sokszínű rózsáival, fehér márványműemlékével teraszosan omlik lefelé a hegyoldalon, kecsesen, mint valami hatalmas, illatozó, élő perzsaszőnyeg. Haifában sosincs olyan füledt meleg, mint Tel Avivban: a Karmel-hegy merészen nyújtja ki a várost a tenger felé, a napnak és a levegőnek.

Végül a tortaváros tetején: a „cukormáz”, az ékesség – Ahúza, a vagyonosok otthonaival: csendes, elegáns villák, illatozó virágok, magnóliák, haragoszöld cserjék, tornyosuló eukaliptuszfák, pisztáciafák, szentjánoskenyérfa, narancsfák sűrűjében. Innen a tekintet végigsöpör a türkiz vízen, a horgonyzó hajókon, s az öblön túl, Akkó felé.

– Chauadza Gózi!... Itt vagyok!... Engem vegyen fel!

A Karmel legtetején, kőhajításnyira Ahúza álomszép villáitól izgatottan hullámzó embertömeg, láрма, ordítózás. Verejték- és fokhagymaszag keveredik a rettentően sózott, füstölt tengeri hal, a *lakerda* szagával. Meg porszaggal. Mert sziklás, poros sík platón áll az irodaépület, mellette munkagépek – bulldózerek, kompresszorok. Munkásfelvétel van a katonai építkezésen. A kis gerendaépület ajtaja fölött tábla: „Military Area. Construction Manager’s Office” – Katonai terület. Építkezési Igazgatóság. „Chauadza Gózi! Chauadza Gózi!” Hetven-nyolcvan izzadt, bő lebernyeges arab tülekedik kiabálva a házikó tornáca előtt. Kezükben nyűtt, fonott szatyrok vagy kopott bőrszüttyők, bennük szerszámok – csákány, kapa, kőtörő kiskalapács – meg kendőbe bugyolált

chubz, keletlen lepénykenyér lapul. Negyvenötven zsidó munkás is szorong a sűrű tömegben, balra a galabijjés, fejkendő fellaok, jobbra a munkaruhás, micisapkás zsidók. Ez utóbbiak valamennyien szervezett munkások, velem együtt, aki az egyetlen kamasz korú vagyok a tömegben. Gödörásás, betonozás, zsaluzás – ez a munka. Léghárító állásokat építenek az angolok. A zsidó munkások felvételét a tornácra külön asztalnál intézi a göré, „Chauadza Gózi” helyettese. A mi térfelünkön nagyobb a rend, mégis mindenki nyomakszik előre. Hogyne, hiszen úgy hírlik, mindössze ötven embert vesznek fel, felét sem az irodát ostromlóknak. Alig három hete jöttem el Mesek Jagurból, nagy nehezen – kellenül bocsátottak el, ki a „maszekvilágba” –, azóta összesen tíz napot dolgoztam házépítkezéseken. A fél albrlettért még csak fél hónapot fizettem ki előlegben, és pénzem mindössze negyvenöt piaszter, kevesebb, mint fél font – négy napi szűkös megélhetés. Már három napja takarékra állítottam az étkezést: reggelire kenyeret falok, meg olcsó, édes halvát, ebédre, vacsorára reggelinek való aludttejszerű *lebent* és margarinos kenyeret, dzsemmel. Nagyon kellene a kereset, de szorongva érzem, hogy kilátásaim nem biztatóak az idősebb munkásokkal szemben.

– Chauadza Gózi!... Chauadza Gózi!... – Megint megnő a tumultus, annyira, hogy a hívott előlép az irodából. Zömök, vállas ember; kerekded arc, tömött, nyírott rőtbarba bajusszal; nyílt tekintet, melegbarna szemek. Mint valami konszolidált kereskedő, derék családapa. Fehér inget visel, és szemében meg a bajusza alatt diadalmos mosolyféle bujkál. A kezében korbács. Határozott léptekkel halad a nyüzsgő arab kubikoshad felé, és megsuhintja a korbácsot. – *Erdzsá! Erdzsá!*... Vissza! Hátrább! – kiáltja, és újból suhint. Akit a korbács vége megcsap, az felszisszen. A tolongó, nyughatatlan tömeg azonban, ha nehezen is, ha morogva, zúgva is, de hátrál. Gózi úr egyre erélyesebben csapkod a korbácsával, míg végre úgy ítéli, hogy a tömeg eléggé eltávolodott az irodától. Akkor lassan, jól látható, elégedettséggel elmegy, megvetéssel végigjártatja a tekintetét a fellaokokon, miközben tempósan megfordul, hogy visszatérjen az irodába. Nem szól, de a szeme azt mondja: „Csürhe!” A faház egyetlen emeleti ablakának függönyét picinykét félrehúzva szemléli a jelenetet Gózi főnöke, az angol törzsörmeister. Chauadza Gózi kétszer megismétli korbácspatogtató jelenését, mindig azzal a diadalmat sejtető mosolyfélével a szemében, közben furcsán megmerevedő arccal.

De hisz ez felháborító! Hogy lehet emberekkel úgy bánni, mint barmokkal! – Ki ez a Gózi? – kérdem a mellettem álló munkástól. Magas húsoklosszus; ingujja feltúrva, rövidnadrágjának szára

vastag izomkötegeken feszül. Szelíd, kerek képű, tömpe orr, nagy sötétbarna szem; ellenzős sapkája a tarkójára tolva. Valamiféle vezéregyéniség lehet, mert többen hízelkedve keresik a kegyeit. Menasének szólítják. – Egy ganéj alak – legyint Menasse. – Nem tudni, miféle szerzet: angolon, arabon, héberen kívül beszél németül, kicsit jiddisül meg románul és franciául, de ért törökül is.

– De hát hogy lehet embereket korbáccsal verni? – méltatlankodom.

– Próbálna csak bennünket megütni – mondja szelíden az izomkolosszus. – Lehajítanánk a Karmelről.

– Na de az arabok is emberek – nyugtatózom tovább. – Azokat sem szabad verni.

– Persze, persze. De kiskomám, nekünk most nem ez a legfőbb gondunk. Munka kell. Élni kell.

Indul is, mert már a nevét szólították. A tömeg utat nyit neki a tornác felé. Ott, a szakszervezeti megbízottal folytatott rövid tanácskozás után Menasse néhány szerencsés ember nevét kezdi diktálni. Csoportvezető lett, most állítja össze a bandáját... Hirtelen meglódul a zsidók tömege is: mindenki nyomakszik előrefelé. Lökdösés, taposás. Engem félrelök valaki. Elszorult szívvel ébredék rá, hogy a felvétel a vége felé jár. Kétségbeesés fog el... Negyvenöt piaszter nagyon hamar elfogy – akkor aztán mit eszem? Kullogjak tán vissza a kibucba?... Dühbe jövök... Könyököm nekem is van, taposni én is tudok – elkeseredett dühvel kezdek nyomakodni én is. Egy pofának a bordájába bököm a bal könyököm, egy másik felsziszszzen, mert a lábára hágtam.

– Nem tudsz vigyázni, te hülye? – vicsorít rám. – Mit tolakszol, te taknyos?

– Csak neked szabad tolakodni? – pofázok vissza. – Te löktél meg engem az előbb.

A tíz karmom már kimeresztve... Negyvenöt piaszter... Összeszorított foggal törtetek előre. Fúrok, gyömöszölök, bele a bűdös, verejtékszagú embermasszába. Visszafojtom a fájdalomt – egy bakancs keményen beletiport a bokámba. Elöttem egy cingár alak. Menekült, mint jómagam; német zsidó, gyámoltalan „entellektüel” forma. Kíméletlenül félretaszítom, eközben bele is rúgok.

– Ne lökdösődj, te nyavalyás, mert megjáród – förmed rám egy melós.

– Nekem is van annyi jogom a munkához, mint neked – felelek, és tovább nyomom magam előre. Ennek az lesz a haszna, hogy Menasse felfigyel a szóváltásra. Felismer.

– Kiskomám – kiált felém. – Tudsz-e zsaluzni? Betonhoz.

– Meg tudom tanulni, ha kell – kiáltom vissza a kétségbeesés adta önbizalommal.

– Hát mihez értesz?

– Kapáltam narancsosokban. Szüreteltem is.

Aztán dolgoztam kőbányában... Ott lenn, Neserben – mondom izgatottan, és a fejemmel a vélt irányba intek. – Aztán kapáltam kibucban, kukoricát törtem, zsákot kötöztem – sorolom kapkodva. – És tudok gödröt ásni, meg mindent elvégzek, ami kell.

Menasse jámbor arcáról jóindulat sugárzik. – Hogy hívnak?

Megmondom.

– Írd fel az ő nevét is – fordul az asztalnál ülőhöz. Aztán hozzám: – Na gyere, Dávid.

Kishíján felordítok örömben. Sikerült!... Félkézen átvetem magam az alacsony korlátot, beálllok a szerencsések csoportjába. A kiválasztottak között a helyem! Mennyei boldogság! Elmúlt a mérgem, kedélyeskedni van kedvem. Az sem bosszant, hogy Menasse utolsónak még a nyápic, ügyvédforma németet is felveszi. Mit eszik rajta, nem tudom. Nem is érdekel. Fő, hogy én itt vagyok. Benn a bandában.

A hét végén, ha az első pénzt megkapom, bezabállok a sarki vendéglőben!

Fülsiketítő ordítózás, sikítások, hisztériás visítás – zeng az egész utca. Szorongva ereszkedem lefelé a kanyargó utcán: ellenállhatatlanul vonz a mélyből, a Hasszán Sukri felől feltörő pokoli zsvaj, a hosszú utcán, amely az egybeépült és mégis kétféle város háztömegében úgy húzódik végig a Karmel-hegy meredek oldalán, mint egy hatalmas kardcsapás metszette vágat, a Hadar ha-Karmeltől le a Vadi Zalib-negyed felé. Odafönn, ahol albérletben lakom, Rehov József a neve. „József utca”. A Balfour Streetbe torkollik. Lejjebb, a meg nem jelölt választóvonaltól lefelé arabok laknak, ott Sáré Júsizifnak hívják... Már nyár van, negyvenkettő nyara, és városszerte terjed a hír, hogy oda lenn, az arab házak udvarán örömtüzek gyúlnak, ünnepelnek, fenik a hosszú késeket: Egyiptom földjén már közeleg Rommel, a felszabadító, aki majd kiűzi a gyűlölt angolokat meg a zsidókat... Ereszkedem, egyre lejjebb az utcán, meg-megtorpanva, ódzkodva, kicsit abba is kapaszkodva, hogy én megértem őket, jóakarójuk vagyok... Mi ez a ribillió?... A Sáré Júsizif macskakövein izgatott arabok nyüzsögnek: vadul hadonászó karok, kapkodva gesztikuláló kezek, kitágult, feketén parázsló szemek összevisszasága. A járda nélküli utca kövén vér folyik; soknak a ruhája is véres. Négy férfi izzadtan, szuszogva cipel egy alélt ötödiket befele az egyik házba: fiatalember, mindene vérben ázik, összevissza nyiszált arcából, homlokáról dől a vér. Egy másik férfit vagy egy tucat ember fog le: mindannyian üvöltének, kimeredt szemmel, lázasan, elcsukló torokhangon ordítottnak. A lefogottnak rongyokban az inge: melléből, hosszú, hasított sebből patazik a vér. Eltorzult arccal rikácsol. Lábánál, vértócsában hosszú, széles